

## ФАЛСИФИКОВАЊЕ ИСПРАВЕ (ЧЛ. 306 КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА) И ФАЛСИФИКОВАЊЕ У СЛУЖБЕНОЈ ДУЖНОСТИ (ЧЛ. 319 КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА)

„Оптужени је фалсификовао рачун на начин да је из бројке 30.000 начинио 36.000. Али пошто је ово био рачун продавца машине коју је купило оштећено предузеће, коме је оптужени био директор, а не службена исправа тог предузећа, онда он тиме није остварио обележја дела из чл. 319, ст. 1, Кривичног законика. Оптужени наима није унео неистините податке у службену исправу, него је преиначио праву исправу продавца машине у намери да се употреби као права. Тиме су остварена сва обележја кривичног дела фалсификовања исправе из чл. 306, ст. 1, Кривичног законика.

„Закључак: Преиначење са стране службеника привредног предузећа рачуна испостављеног истом предузећу, а у намери да преиначену исправу употреби као праву, не претставља кривично дело фалсификовања и уништења службене исправе, књиге или списка из чл. 319 Кривичног законика, него кривично дело фалсификовања исправа из чл. 306 Кривичног законика.“

(Пресуда Врховног суда НР Хрватске Кж бр. 19/53 од 21 априла 1953, — *Збирка одлука врховних судова, донетих у кривичном и грађанском судском поступку*, издање „Архива за правне и друштвене науке“, Београд, 1954, одлука бр. 103).

1. — Правилан је закључак суда да у радњи оптуженог нема обележја кривичног дела фалсификовања у службеној дужности (чл. 319), већ да постоји кривично дело фалсификовања исправе из чл. 306, ст. 1, Кривичног законика, — извршено преиначавањем праве исправе. Наима, кривично дело фалсификовања из чл. 319 не обухвата све случајеве фалсификовања исправе извршене од стране службеног лица, већ само посебну врсту фалсификовања, тзв. интелектуално фалсификовање односно прављење исправе са неистинитом садржином. Само што је у пресуди назначено да у конкретном случају не постоји кривично дело фалсификовања у службеној дужности, поред осталог, због тога што је у питању исправа трећег лица а не предузећа у коме је оптужени службено лице. Из овог би се могао на први поглед извести погрешан закључак да би постојало кривично дело фалсификовања у службеној дужности да је оптужени преиначио праву исправу предузећа у коме је он службено лице, као и онда, ако би направио лажну исправу у смислу чл. 306, као исправу свог предузећа. Из овог разлога иако је закључак суда правилан, образложење у пресуди је непотпуно а унеколико и погрешно.

2. — Као што је напоменуто, у чл. 319 предвиђено је кривично дело интелектуалног фалсификовања, прављења исправа са неистинитом садржином. Мада се и оваква исправа може сматрати као ла-

жна, фалсификована исправа, ипак, ради термилошког разликовања, она се може назначити просто као исправа са неистинитом садржином, за разлику од лажне исправе у смислу материјалног фалсификовања. Тим пре што се овај израз налази у неким пресудама и на тај начин се отклања забуна која се на први поглед ствара код диференцирања кривичних дела интелектуалног фалсификовања, у које спада и кривично дело фалсификовања у службеној дужности из чл. 319, од кривичних дела материјалног фалсификовања из чл. 306.

Али управо у вези са овим треба увек имати у виду шта све улази у појам кривичног дела фалсификовања у службеној дужности. Као што је речено у самом тексту закона, што се иначе слаже са теориским појмом овог кривичног дела, ово кривично дело се састоји: у уношењу неистиних података или неуношењу каквих важних података од стране службеног лица у службену исправу, књигу или спис, затим у оверавању од стране службеног лица службеним печатом односно својим потписом службене исправе, књиге или списка са неистинитом садржином, и најзад омогућавању од стране службеног лица својим потписом односно службеним печатом прављене службене исправе, књиге или списка са неистинитом садржином. Према томе, код овог кривичног дела није битно само то да је у питању службено лице, службена исправа и делање у вршењу службене дужности, што су иначе конститутивни елементи сваког кривичног дела против службене дужности, већ пре свега, као и код сваког другог кривичног дела, радња кривичног дела и сва она карактеристична обележја која од једног чињења односно нечињења чине једно одређено кривично дело. Код кривичног дела материјалног фалсификовања прави се лажна исправа у том смислу, што се на њој као издавалац назначује лице које уствари није њен издавалац или се пак преиначује садржина праве исправе на начин да се претстави као да је њен издавалац издао исправу такве садржине. Код овог кривичног дела без значаја је, за сам појам кривичног дела, да ли је садржај исправе сам за себе истинит или не. Код кривичног дела интелектуалног фалсификовања, исправу издаје лице које је на њој назначено као издавалац и у овом погледу нема никакве деликтне радњи. Оно што овде чини кривично дело то је околност што сам издавалац те исправе, њен сачинитељ, уноси лажну садржину у исправу односно прави исправу са неистинитом садржином.

Отуда је код кривичног дела материјалног фалсификовања битно да је на њој лажно назначен издавалац исправе, а код кривичног дела интелектуалног фалсификовања да издавалац исправе уноси лажну садржину у исправу.

3. — Према томе у конкретном случају оптужени је учинио кривично дело фалсификовања исправе из чл. 306, не само због тога што је преиначио рачун продавца машине а не службену исправу свог предузећа, већ просто што је преиначио једну праву исправу.

Ово кривично дело постојало би и онда ако би оптужени преиначио на исти начин коју службену исправу свог предузећа односно исправу коју је издало друго службено лице. Исто тако оптужени би извршио ово кривично дело а не фалсификовање у службеној дужности да је у службеној дужности направио лажну исправу у смислу кривичног дела материјалног фалсификовања из чл. 306, ако би на пример на њу ставио потпис другог службеног лица без овлашћења и без одобрења за ово, уколико би постојали и остали елементи овог кривичног дела.

Закључак: службено лице чини кривично дело фалсификовања у службеној дужности само онда ако начини или омогући прављење службене исправе са неистинитом садржином у смислу чл. 319. У свим осталим случајевима фалсификовања исправе од стране службеног лица, постоје кривична дела фалсификовања исправе из главе кривичних дела против јавног реда и правног саобраћаја, сем ако у радњи учиниоца не постоји које друго кривично дело против службене дужности. Околност пак што је у питању службено лице и што је дело извршено за време службене дужности, може утицати само код одмеравања казне.

*Др. Јанко Ђ. Татовић*

### УПОТРЕБА ЛАЖНЕ ИСПРАВЕ

Оптужени је употребио службену исправу са неистинитом садржином, сачињену од стране службеног лица у службеној дужности. Првостепени суд је нашао да у радњи службеног лица постоји кривично дело фалсификовања у службеној дужности из чл. 319 Кривичног законика, а у радњи оптуженог, о коме је овде реч, кривично дело употребе лажне исправе из чл. 306 Кривичног законика. Оптужени је уложио жалбу вишем суду истичући да је „првостепени суд повредио кривични закон када је његову радњу квалификовао као кривично дело фалсификовања исправе из чл. 306, ст. 3, Кривичног законика. Виши суд је уважио жалбу оптуженог и у пресуди поводом овог случаја донео следећи закључак:

„(1) За постојање кривичног дела из чл. 306 Кривичног законика потребно је да се ради о лажној исправи или о преиначењу праве исправе. Лажна је исправа она која не потиче од лица које је на њој назначено као издавалац, а преиначена исправа она, на којој је неовлашћено битно измењен њен садржај, или потпис издаваоца или обоје. (2) Прављење односно употреба праве исправе, али са неистинитим садржајем, инкриминисано је само у одређеним случајевима као самостално кривично дело (чл. 319, 308, ст. 2, 309 Кривичног законика). (3) Ваљ ових случајева употреба праве исправе са неистинитим садржајем може ући само у састав ког другог кривичног дела (на пример преваре).“